

MINISLOVNÍK vybraných pojmů z PEDAGOGICKÉ DIAGNOSTIKY

ABSTINENCE

- zdrženlivost

ABÚLIE

- slabost vůle, nedostatek vnitřní energie, nerozhodnost, lhostejnost

ABÚZUS

- nadměrné užívání (např. alkoholu, drogových látek), zneužívání (mis-úzus)

ADAPTACE

- přizpůsobení

ADAPTABILITA

- schopnost přizpůsobení změně podmínek

ADD

- syndrom poruchy pozornosti

ADHD

- syndrom poruchy pozornosti s hyperaktivitou

ADOLESCENCE

- dospívání, vývojové období mezi pubertou a dospělostí

AFEKTIVNÍ LABILITA

- výrazná nestálost v citových projevech projevující se častou změnou nálad

AFILIACE

- potřeba citového kontaktu s druhými lidmi,
- potřeba být jimi emočně přijímán a kladně hodnocen

AGORAFOBIE

- nutkavý strach z velkého prostoru nebo velkého davu lidí

AGRAFIE

- neschopnost písemného projevu

AGRAMATISMUS

- porucha mluvnické/gramatické stránky řeči

AGRAVACE

- zveličování skutečně existujících obtíží a předstírání horších příznaků, než kterými skutečně trpí

AKLIMATIZACE

- přizpůsobení se novému prostředí

AKULTURACE

- vrůstání, integrace jedince do kulturního společenství

AMBICE

- ctižádostivý nárok jedince, úsilí vyniknout, uplatnit se, snaživost

AMBIVALENCE

- současně protikladně prožívaný citový vztah k jedné osobě nebo věci (např. současně prožívaná sympatie a antipatie)

ANALOGIE

- shoda, obdoba, podoba • druh úsudku o podobnosti dvou jevů na základě shody některých jejich vlastností

ANORMATIVNÍ CHOVÁNÍ

- chování nerespektující např. základní sociální normy dané skupiny, komunity

APATIE

- netečnost, lhostejnost, nezájem

APERCEPCE

- úmyslné vnímání • spontánní pozornost věnovaná nějakému objektu/předmětu na úkor jiných objektů/předmětů (např. u žáků s autismem)

ASPIRACE

- úsilí, touha po něčem, nároky jedince či skupiny na dosažení určitých cílů

AUDITIVNÍ

- sluchový

AUTENTICKÝ

- hodnověrný, pravý, původní

AUTISTICKÉ CHOVÁNÍ

- neschopnost navázání kontaktu s ostatními lidmi, netečnost k projevům ostatních, odmítání spolupráce při výuce, neschopnost uvědomit si reálné nebezpečí, odmítání změny v navyké rutíně a úzkost ze změny, obtíže při verbální (slovní) i neverbální komunikaci, echolálie, odmítání tělesného kontaktu, nepřiměřený smích nebo záchvaty zuřivosti, pohybová hyperaktivita a instabilita, zvláštní bizarní pohyby,
- záliba v neobvyklých předmětech, v točení se, v rytmických pohybech, ve stejnosti a stále se opakujících činnostech, vyhýbání se pohledu do očí, celková uzavřenost a samotářství (pokud se vyskytuje alespoň polovina příznaků, hovoří se o autistické poruše)

AUTOAGRESE

- sebepoškození

AUTOAKUSACE

- sebeobviňování

BAGATELIZACE

- zlehčování, zmenšování, oslabování reaktivního emočního stavu

BALBUTIES

- neurotická koktavost, spastická koordinační neuróza v oblasti mluvní koordinace

DEDUKTIVNÍ UČENÍ

- učení založené na deduktivním myšlení, vyvozování konkrétních poznatků z obecných principů, premis a závěrů (opak induktivního učení)

DEGRADACE

- snížení, zbavení významu, hodnoty, ocenění, postavení /statutu (např. hluboké snížení úrovně osobnosti)

DEKONCENTRACE

- nesoustředěnost, neschopnost soustředit se

DEMONSTRACE SUBMISE

- pokus o důkaz podřidivosti vůči nějaké osobě (např. tím, že člověk po konfliktu si "udobruje" druhého partnera)

DEPERSONALIZACE

- stav sebeodcizení, ztráta nebo změněné vědomí o vlastní osobnosti, porucha vlastního "já"

DEPISTÁŽ

- předběžné vyšetřování, mapování

DEPRESIVNÍ

- sklíčený, smutný, těžkomyslný

DEPRIVACE

- strádání, ochuzení o podněty citové, smyslové, prostorové, sociální aj.

DIAGNOSTICKÝ TEST

- testový nástroj umožňující stanovení výstupu pro diagnostiku
- diagnostické výkonové testy jsou nejčastěji užívány v oblasti diagnostiky dovedností (např. gramatické, čtecí, matematické testy aj.)

DIFERENCIACE

- rozlišování, rozlišení, odlišování

DISTRIBUTIVNÍ POZORNOST

- rozdělená p., pozornost, jež je schopna zaznamenávat několik dějů najednou

DIVERGENCE

- rozbíhavost, rozpor, odklon (např. divergentní - rozbíhavé myšlení)

DOMINANCE

- individuální snaha jedince prosazovat vlastní vůli, představy a názory

DOPLNĚNÁ RODINA

- rodinné společenství, v němž jeden z manželského páru je vlastním biologickým rodičem dítěte a druhý je tzv. nevlastní

DOTAZNÍK

- metoda zkoumající v písemné podobě přesně vy- mezený soubor názorů, zálib nebo projevů chování klienta, jež umožňuje studium jeho osobnostních charakteristik nebo dílčích rysů (též inventář)

DROGA

- každá látka s tzv. psychotropním účinkem, která v lidském organismu způsobuje dočasnou změnu pocitu prožívání života a je schopna vy- volat chorobnou závislost

DYSARTRIE

- nezřetelná, špatná výslovnost

DYSFUNKCE

- porucha funkční činnosti (např. dysfunkční rodina)

DYSGRAFIE

- specifická vývojová porucha učení projevující se obtížemi klienta v oblasti úhledného a čitelného psaní

DYSGRAMATISMUS

- vývojová vada projevující se neúplně a nepřesně vyvinutou schopností užívat v mateřské řeči obvyklých gramatických tvarů, a to v řeči mluvené i psaní (často ve spojení s dysfrázií)

DYSKALKULIE

- specifická vývojová porucha matematických schopností, s obtížemi v oblasti řešení numerických operací

DYSKINESA

- porucha pohybové schopnosti

DYSLÁLIE

- patlavost, vývojová porucha výslovnosti hlásek a hláskových skupin, vadná výslovnost jedné nebo více hlásek mateřského jazyka (na rozdíl od dysartrie, při níž jde o celkovou poruchu výslovnosti)

DYSLEXIE

- specifická vývojová porucha čtení, podmíněná nedostatkem některých primárních schopností, jež skládají komplexní schopnost pro učení čtení za dané výukové metody

DYSORTOGRAFIE

- specifická vývojová porucha učení projevující se obtížemi klienta v oblasti užívání pravopisných pravidel mateřského jazyka

EMOCIONÁLNÍ

- vyvolávající emoce, snadno ovlivnitelný city

EMOCIONÁLNÍ LABILITA

- citová nestálost

EMOCIONÁLNÍ REZONANCE

- citová odezva jedince na stavy nebo myšlenky jiných osob

ERETICKÝ

- neklidný, neposedný, hyperagilní, dráždivý, podrážděný,

ETOPEDIE

- obor speciální pedagogiky, který se zabývá rozvojem, výchovou a vzděláváním difilních, obtížně vychovatelných dětí a mládeže

EXTROVERZE

- osobnostní zaměření jedince na vnější objekty a činnosti s preferencí společnosti, sociální komunikace, touhy po vzrušení, bezstarostnosti a

FIXACE

- upevnění, ustálení, zachycení, setrvání, ustrnutí • ustrnulá forma jednání, která byla vhodná v určité situaci, ale v daném okamžiku je nepřiměřená (např. klient si zvykl řešit určitý problém zavedeným způsobem), sverpé ulpívání na dříve užívaných formách jednání a zvycích

FLEGMATICKÝ

- lhostejný, duševně pohodlný, netečný

FLUENCE

- plynulost, (f.verbální) schopnost žáka plynule si vybavovat slova nebo pojmy podle předem stanoveného zadání ("vyjmenuj všechna slova začínající písmenem P")
- f.MYŠLENKOVÁ: schopnost produkovat na dané téma co nejvíce myšlenek, aniž by se přihlíželo k jejich kvalitě
- f.SLOVNÍ: schopnost co nejrychleji si vybavit slova bez významového omezení, ale s omezením mechanickým, které se týká počtu písmen, předpon atd. (W - podle Thurstona)
- f.VYJADŘOVÁNÍ: schopnost rozvíjet danou myšlenku

FRUSTRAČNÍ TOLERANCE

- schopnost odolávat psychické zátěži (zklamání, napětí, konfliktům, oddálení, ohrožení, ztrátě, neúspěchu aj.)

GRAFOMOTORIKA

- pohybová dovednost v grafické oblasti (písmu, kresbě)

GRAND MAL - GM

- velký epileptický záchvat

HALÓ EFEKT

- tendence nechat se ovlivnit všeobecným a často prvním dojmem,

HOMOGENNÍ SKUPINA

- Skupina vnitřně stejnorodá podle daného kritéria (např.: genderově homogenní – složená pouze z dívek/chlapců). Opakem je heterogenní skupina.

HOSPITALISMUS

- škodlivé duševní účinky nebo důsledky dlouhodobého pobytu klienta ve zdravotnickém nebo výchovném zařízení projevující se zejména psychickou deprivací nebo subdeprivací

HOSTILITA

- nepřátelskost, zlostnost

HRANIČNÍ PÁSMO INTELEKTU

- pásmo intelektové výkonnosti přibližně v rozmezí IQ 80 - 90

HYPERAKTIVITA

- nadměrná, zvýšená činnost

HYPERSENSITIVNÍ

- nadměrně citlivý, přecitlivělý

HYSTERIE

- druh neurózy/psychoneurózy, při níž se vedle afektivních výbuchů a záchvatů mohou vyskytovat různé tělesné příznaky (mdloby, ztráta zraku, řeči, třesavka, ochrnutí aj.) bez prokazatelné organické příčiny

CHOLERIK

- typ temperamentu vyznačující se prudkými, vznětlivými reakcemi i na podprahové podněty a zvýšenou afektivní reaktivitou, panovačností

IDENTIFIKACE

- v diagnostice ztotožnění (např.s nějakým vzorem, členem rodiny, spolužákem)

INADAPTABILITA

- snížená schopnost nebo neschopnost přizpůsobení

INTAKTNÍ

- neporušený, zachovaný (v diagnostice běžný žák x žák se specifickými potřebami)

INTOLERANCE

- nesnášenlivost

INTOXIKACE

- otrava

INTROSPEKCE

- sebezpozorování, psychologická metoda pozorování vlastních vnitřních psychických stavů a procesů

INTROVERZE

- zaměření osobnosti na vlastní vnitřní svět (opak extroverze)

INTROVERTNÍ TYP

- typ osobnosti zaměřený na svůj vlastní vnitřní psychický svět, zážitky a duševní stavy, projevující se klidným, uzavřeným a méně sociabilním chováním

IRACIONÁLNÍ

- mimorozumový, bez vztahu k rozumové oblasti a logickému myšlení

KAUZALITA

- příčinnost

KAZUISTIKA

- intenzivní metoda studia jednotlivého případu s důrazem na utříděný celkový pohled, včetně základních charakteristik osobnosti jedince, jeho příznaků, vývoje poruch, významných zážitků, postojů, hodnot aj. (v DM je to charakteristika žáka)

KLAUSTROFOBIE

- nutkavý strach z malého prostoru, z uzavřené místnosti

KLEPTOMANIE

- chorobná a impulsivní tendence ke krádežím, často drobných předmětů

KOGNITIVNÍ PROCESY

- poznávací procesy (vnímání, paměť, představivost, myšlení)

LEHKÁ MOZKOVÁ DYSFUNKCE

- sběrné označení pro celou řadu projevů dítěte na basi strukturálních změn CNS, jež se odchyľují od běžné normy, a jeví se jako nezvyklé, nápadné a zvláštní (nápadně nerovnoměrný vývoj intelektových schopností, nápadnosti a poruchy v dynamice psychických procesů, hyperaktivita až hypoaktivita, nesoustředěnost, malá vytrvalost, impulsivita, překotnost, výkyvy nálad a duševní výkonnosti, tělesná neobratnost, poruchy vnímání aj.),

LOGOPEDIE

- obor speciální pedagogiky, zabývající se rozvojem, výchovou a vzděláváním osob stížených poruchami sdělovacího procesu (speech-therapy)

PSYCHOPEDIE

- obor speciální pedagogiky zabývající se rozvojem, výchovou a vzděláváním osob s mentálním postižením

PSYCHÓZA

- vážné duševní onemocnění hluboce zasahující osobnost

PSYCHOSOMATICKÝ

- vztahující se současně k tělesné i duševní stránce osobnosti

REEDUKACE

- souhrn pedagogických postupů, kterými se zlepšuje a v mezích daných možností zdokonaluje výkonnost v oblasti postižené funkce (někdy nesprávně a nepřesně označovaný jako převýchova)

SELF - CONCEPT

- odraz vlastní osobnosti v individuálním vědomí jedince, • sebepojetí, sebevědomí, obraz o sobě samém (též "Já", Ego)

SENSIBILITA

- vnímavost, citlivost, citovost, rozlišovací jemnost

SENSITIVNÍ

- citlivý, vnímavý SENSORICKÝ • smyslový, pocitový

SKUPINOVÁ DYNAMIKA

- souhrn skupinového dění a skupinových interakcí, ke s.d. patří zejména cíle a normy skupiny, vůdcovství, koheze a tenze, projekce

SOCIABILITA

- schopnost osvojení sociální role, schopnost navazovat potřebné sociální kontakty

SOCIALIZACE

- proces postupné společenské kultivace žáka

SOCIÁLNÍ ADAPTABILITA

- společenská přizpůsobivost

SOCIÁLNÍ IZOLACE

- stranění se druhých lidí, úniková reakce (dobrovolná), nebo důsledek odmítání (nedobrovolná)

SOCIOGRAM

- metoda sociometrické analýzy spočívající v grafickém znázornění výsledku sociometrického výzkumu vzájemných sociálních vztahů (další metodou sociometrické analýzy je sociometrická matice a index)

SOCIOMETRIE

- soubor metod shromažďování a analyzování údajů o typech volby, komunikace a interakce lidí ve skupinách, technika zkoumání struktury a dynamiky malých skupin

SOMATOLOGIE

- speciálně pedagogický obor zaměřený na oblast péče o tělesně postižené jedince

SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

- nauka o zákonitostech rozvoje, výchovy a vzdělávání osob (dětí, mládeže i dospělých) se specifickými potřebami (s handicapem)

SPECIFICKÁ PORUCHA UČENÍ

- porucha v jednom nebo více psychických procesech nutných k porozumění nebo užívání řeči, ať mluvené či psané, projevující se nedokonalou schopností naslouchat, mluvit, číst, psát, ovládat pravopis nebo počítat (dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie). Pojem SPU nezahrnuje děti, jejichž výukové obtíže jsou v zásadě důsledkem poruch zraku, sluchu nebo motoriky, opoždění rozumového vývoje, citových poruch nebo málo podnětného prostředí

STANDARDIZOVANÝ TEST

- skupinový test s přesně stanoveným obsahem jednotlivých testových položek, který je založen na obecném pedagogickém / psychologickém obsahu, a jehož součástí jsou standardizované věkové nebo výkonové normy, kterých lze používat ke srovnávacím účelům

SUGESTIBILITA

- ovlivnitelnost, zvýšená přístupnost vlivu jiné osoby

SUGESTIVNOST

- stupeň působení nebo vlivu osobnosti na ostatní

SUICIDIUM

- sebevražda

SURDOPEDIE

- obor speciální pedagogiky sluchově postižených

SYNDROM CAN

- Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

ŠKOLNÍ SCHOPNOSTI

- kombinace vrozených a získaných schopností klienta, které jsou nezbytné k osvojování nových poznatků ve školním prostředí (academic / scholastic aptitude),
- š.s. jsou často zaměňovány za školní úspěšnost

ŠKOLNÍ ÚSPĚŠNOST

- dobrý prospěch žáka v rámci systému hodnocení na škole

TESTOVÁ BATERIE

- soubor řady testů, jež jsou standardizovány na určitém standardizačním vzorku a které jsou navzájem srovnatelné

TOXIKOMANIE

- návykové užívání nealkoholových drog

TYFLOPEDIE

- obor speciální pedagogiky, který se zabývá rozvojem, výchovou a vzděláváním osob se zrakovým postižením

ÚZKOST

- aktuální nepříjemný prožitek tísně či tísnivého napětí neurčitěho obsahu (na rozdíl od strachu, který aktuálním nepříjemným prožitkem napětí s konkrétním obsahem

VALIDITA

- platnost testu nebo přesnost testu, s jakou metoda měří to, co má měřit
- v. obsahová (empirická, praktická), souběžná, predikční, pojmová aj.

VERBALISMUS

- mnohomluvnost, nadměrné užití slov

VÝVOJ GRADUÁLNÍ

- stupňovitý vývoj (např. při abúzu alkoholu, nebo u poruch chování, porušování řádů aj.)

XENOFOBIE

- strach z cizinců, odpor vůči všemu cizímu

ZRALÁ OSOBNOST

- dobře přizpůsobená osobnost vzhledem ke svému věku

Záznamy průběžné pedagogické diagnostiky

Inspirace jak se dá evidovat diagnostická činnost zaměřená na poznání žáka:

<i>Co se děje mezi mnou a žákem</i>	<i>Co to je z pohledu diagnostiky</i>	<i>Co používám</i>	<i>Možný diagnostický výstup</i>
Povídáme si o rodině, jak to tam chodí, kdo je jaký, komu víc věří, kdo je pro něho autorita, jak je mu v rodině	Diagnostika rodinného prostředí	Nějakou formu rozhovoru (řízený, volný)	Funkční doplněná rodina. S nevlastním otcem si žák rozumí a má ho za otce. V případě potřeby rady volí nevlastního bratra který s nimi žije ve společné domácnosti. Bilogický otec v žákově životě nefiguruje.
Povídáme si o tom co žáka baví mimo školu	Diagnostika volnočasových preferencí	Nějakou formu rozhovoru (řízený, volný)	Žák o volném čase preferuje sportovní aktivity u kterých sice nedosahuje výsledků dle svých ambic- ale baví ho to. O víkendu pomáhá na statku rodičů.
Povídáme si o to v čem je dobrý a co mu jde	Diagnostika schopností a dovedností žáka s důrazem a sebehodnocení	Nějakou formu rozhovoru (řízený, volný)	Žák sám sebe vnímá jako neúspěšného, neumí identifikovat silné stránky, práce se sebereflexí je pro něho nová. Cíl: podporovat sebereflexi a lepší vztah sám k sobě
Povídáme si o tom co je pro něho důležité a co není	Diagnostika hodnotového systému žáka	Nějakou formu rozhovoru (řízený, volný)	V hodnotovém systému žáka se na prvních místech objevují finance a úspěšnost. Žák sám reflektuje že je to důsledek hodnot v rodině. V souvislosti s tímto si uvědomuje nutnost studia a škola je v rámci hierarchie hodnot také vysoko....
Povídáme si o tom jak zvládá stres	Diagnostika odolnosti vůči stresu (diagnostika frustrační tolerance)	Nějakou formu rozhovoru (řízený, volný)	V rámci stresových situací má vypracovaný mechanismus (dechová cvičení), které pomáhají. Na ZŠ to byl velký problém, řešila se školním psychologem.
Realizujeme skupinovou aktivitu	Diagnostika interakce ve skupině	pozorování	V rámci skupinových aktivit je spíše introvertní, interakci ve

(organizační schůzku, prevenci a pod)			skupině sama nezahájí, spíše se připojí. Vyhledává zejména spolubydlící ze skupiny.
Navštívím pokoj a mapuju atmosféru a ptám se jak jim to funguje	Diagnostika interakce v mikroskupině (pokoj)	Pozorování a rozhovor	Žákyně sice formálně hovoří o tom, že vše je v pořádku dle atmosféry na pokoji a tonu hlasu je však patrné že tam problémy jsou. Cíl: zaměřit se na fungování na pokoji a vztahovou rovinu.
Jsem svědkem řešení sporu mezi spolubydlícími	Diagnostika strategií řešení konfliktu, nebo diagnostika chování v zátěžové situaci	pozorování	Marie v rámci konfliktu ustupuje i když si je vědoma toho že je v právu. Neumí prosazovat své oprávněné zájmy a strategie vyhnutí se objevuje i v jiných oblastech.
Zaměřuji se na to co dělá žák na DM mimo školu	Diagnostika trávení volného času na DM	pozorování	Václav po příchodu na DM věnuje většinu svého času studiu, jeho školní úspěšnost je podprůměrná a cítí se ohrožen co se týče postupu do dalšího ročníku. Studiem tráví většinu času, jako relaxaci využívá florbal v rámci DM. Cíl: zaměřit se na efektivnost studijních strategií.
Bavíme se o způsobu učení jako náповědu používáme test LSI	Diagnostika studijního stylu	Test – ústní forma	Jana je auditivní typ, a sama to potvrzuje, co slyší ve škole si pamatuje. Doporučeno učení se se spolužáky aby došlo k podpoře auditivní fixace X Michal fixuje v režimu oko-ruka. Tedy co vidí a zapíše si má dobře uložené, nefunguje mu auditivní paměť. Doporučeno si psát výpisky i tam kde je literatura či prezentace

Inspirace jak se dá evidovat diagnostická činnost zaměřená reedukaci:

<i>Co se děje mezi mnou a žákem</i>	<i>Co to je z pohledu diagnostiky</i>	<i>Co používám</i>	<i>Možný diagnostický výstup</i>
Řešíme opakované přestupky typu slovní napadání spolubydlících, výbuchy vzteku a poškození majetku DM	Diagnostika příčin nežádoucího chování s cílem připravit reedukační aktivity v rámci výchovného záměru	Řízený rozhovor, techniky aktivního naslouchání, depistáž	Marek v tuto chvíli prochází složitou situací, otec se odstěhoval a matka si přivedla přítele. Je pod dlouhodobým tlakem a porušování VŘ je důsledkem neschopnosti ovládat vztek a aktuálního prožívání.
Řešíme již 2 návrat na DM pod vlivem alkoholu (bez agrese)	Diagnostika příčin abúzu alkoholu	Řízený rozhovor, techniky aktivního naslouchání, depistáž	Jana je z malé vesničky kde neměla mnoho vrstevníků a díky dojíždění neměla prostor pro kontakt s nimi. Aktuálně si užívá kamarády a aby zapadla se s nimi vydává i na akce s alkoholem. Má obavu, že bez toho nezapadne. Alkohol jí moc nechutná a bývá jí pak špatně.

Na základě zjištěných poznatků plánujeme reedukační aktivity u žáků: podle příčiny to může být:

- nácvik žádoucího chování (např. úklid pokoje)
- rozvoj měkkých dovedností (odmítání, komunikační dovednosti apod.)
- sebezkušenostní aktivity (osobní SWOT analýza, mapování schopností a dovedností apod.)
- posílení konkrétní oblasti
- a mnoho dalšího

**Základní otázkou není co budu dělat jako pedagog,
ale co budeme dělat společně s žákem.**

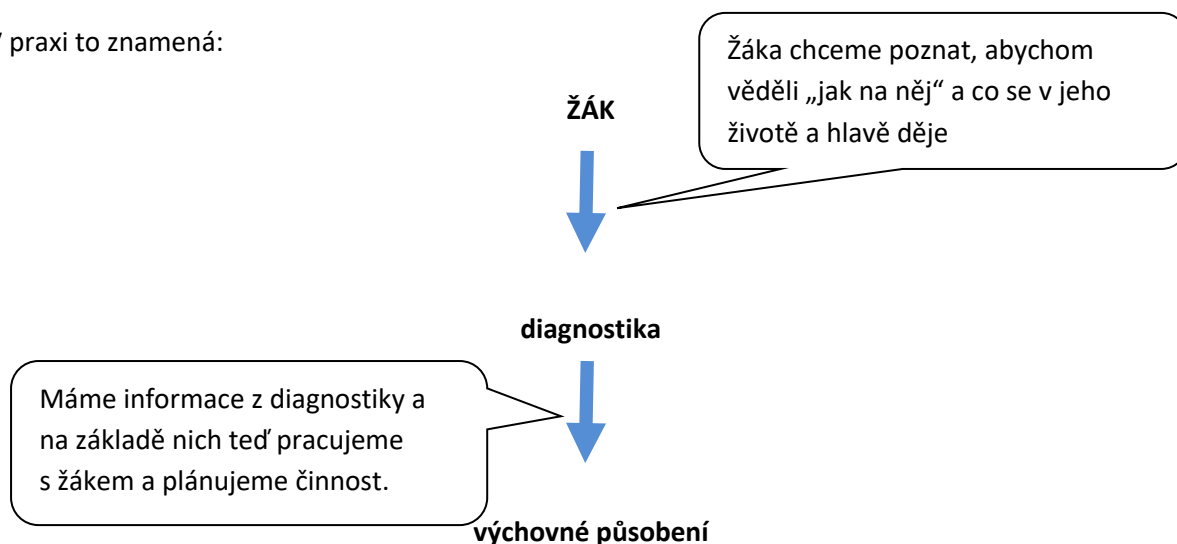
**Dobrou cestou je se zamyslet co se žák potřebuje naučit,
co si osvojit aby mohl situaci zvládat lépe.**

Teoretické doplnění

Pedagogická diagnostika sama o sobě nemá hlubšího smyslu – realizujeme ji proto, abychom lépe poznali žáky a měli možnost na ně efektivněji působit. Diagnostikujeme neustále- často nevědomky, je dobré z toho udělat vědomou odbornou činnost.

Na kvalitní diagnostiku navazuje výchovný cíl – či pedagogický záměr.

V praxi to znamená:

**Přijdeme-li na pozitivní věci v diagnostice
v rámci výchovného působení je rozvíjíme, posilujeme 😊**

**Přijdeme-li na negativní věci v diagnostice
v rámci výchovného působení se zaměříme na reedukaci a kompenzaci.
Často ve spolupráci s dalšími odborníky (spec. pedagog, etoped, psycholog apod.)**

Rozlišujeme jednorázové „uklouznutí“ žáka od situací, které si zaslouží komplexní intervenci.

vypracovala:
Mgr. Markéta Pešáková